

Austatud riigiarhivaar, austatud ekstsellentsid, head külalised!

On rõõm ja au tervitada teid täna Rahvusarhiivi sajandal juubelil. Rahvusarhiiv kui **Eesti kultuurilise järjepidevuse kandja ja rahvusliku mälu säilitaja** on tänasega jõudnud uue verstapostini, sedavõrd olulise ja auväärse numbrini kui seda on 100 tegutsemisaastat.

Möödunud sada aastat on olnud täis tegusat toimetamist, ellujäämist ja arhiividokumentide säilitamist läbi nõukogudeaegse üldise salastamise perioodi ning **kujunemist kaasaegseks ja moodsaks arhiiviasutuseks**. Täna saame uhkustundega öelda, et järgmist aastasada alustab Rahvusarhiiv igati soodsalt positsioonilt: arhiivi kasutatakse rohkem kui iial varem – igaühe jaoks on vaid ühe hiirekliki kaugusel üle 20 miljoni digitaalsel kujul arhiividokumendi ning möödunud aastal külastati arhiivi veebirakendusi enam kui 1,5 miljonit korda.

Juba kümme aastat on arhiiviteenused kõigile lausa ööpäevaringselt kättesaadavad ning arhiivi kogudes leidub huvipakkuvat igas vanuses ja erineva haridustasemega inimestele. Arhiivi kasutatakse üle Eesti ja kaugemalgi. On hea meel, et minevikus enamalt jaolt professionaalide-spetsialistide pärusmaaks olnud teave on nüüd käepäraseks ja atraktiivseks muudetud ka neile, kes arhiiviainese kasutamise peale ehk ise ei tulekski. Kindlasti on siin oma osa olnud tänuväärsel töö **vabatahtlike kaasamisel** arhiiviallikate kirjeldamisse – viimase kümne aastaga on ühisloomest saanud arhiivitöö igapäevane osa.

Märkimist väärib, et üksikisikutest panustajate kõrval on arhiiv suutnud edukalt **kaasata ka eraettevõtteid**. Eesti juubeliaastal algatatud kampaania ja kogumisprojekt „Eesti ettevõtted 100+“ on aidanud viia ettevõtete ni teadmist, et ka nendes tekkiv pärand on järeltulevatele põlvetele jäädvustamist väärt.

Hindamatu väärtusega ning pikalt tulevikku ulatuvate tulemustega on läbi aastate olnud **Rahvusarhiivi tegevus arhiivipedagoogika vallas**. Arhiivialaste haridusprogrammide valik on uskumatult lai: kas head saalisviibijad näiteks teavad, et muuhulgas saab arhiivi peahoone Noorat avastada ka läbi põgenemistoa? Lisaks tavapärasele arhiivitundidele, näitustele ja ekskursioonidele korraldatakse jalgrattatuure, mängitakse interaktiivseid videomänge, külastatakse ajaloolisi garnisonikonge, vaadatakse arhiivikino, osaletakse muuseumiöö programmis ja tehakse palju muud.

Tähelepanuväärne on ka **Rahvusarhiivi panus teadustöösse**. Viimase 20 aasta jooksul on arhiiv kirjastanud üle 200 teaduspublikatsiooni, mille üheks silmapaistvamaks näiteks on mullu koostöös Riigikantseleiga ilmunud kaheköiteline monograafia riigivanem Jaan Tõnissonist.

Tulemusliku sisulise töö tegemiseks on vaja, et **seda toetaks ka ümbritsev infrastruktuur**. Kahtlemata oli üks murrangulisemaid hetki Rahvusarhiivi ajaloos peahoone Noora avamine kolm aastat tagasi, millega meie olulisimad ja vanimad arhiividokumendid viimaks nõuetekohastesse tingimustesse koliti ning tekkis võimekus võtta vastu ja hoiustada uusi kogusid, mida oli juba ammu oodatud.

Samavõrd oluline on ka valitsuse mullune otsus toetada **Rahvusraamatukogu hoone rekonstrueerimist** Tallinnas. Koos sellega saab teoks kauaoodatud lahendus, millega kaks Eesti olulisimat mäluasutust – Rahvusarhiiv ja Rahvusraamatukogu – hakkavad paiknema Tallinnas füüsiliselt samas asukohas. Sellest sündiv sünergia avab kahtlemata uued võimalused nii asutustele endile kui ka külastajatele.

Palju on tehtud, veel rohkem aga ees ootamas. Soovin Rahvusarhiivi perele tänasel pidupäeval, et leiaksite hetke vaadata rahulolutundega tehtule ning oleksite ka tulevikus sama visad Eesti ühiskonda peegeldava pärandi säilitamisel. Palju õnne!

Mailis Reps
Haridus- ja teadusminister

Kõne esitas Mart Laidmets
Haridus- ja teadusministeeriumi kantsler